רבי חנניה בן [א](גמלא) אומר אף על הדם מן החי רבי חידקא אומר אף על [ב]הסירוס רבי שמעון אומר אף על הכישוף רבי יוסי אומר כל האמור בפרשת כישוף בן נח מוזהר עליו [1]לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים וגו' ובגלל התועבות האלה ה' אלהיך מוריש אותם מפניך ולא ענש אלא אם כן הזהיר רבי אלעזר אומר אף על הכלאים מותרין בני נח ללבוש כלאים ולזרוע כלאים [ג]ואין אסורין אלא בהרבעת בהמה ובהרכבת האילן מנהני מילי אמר ר' יוחנן דאמר קרא [2]ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל [ד]ויצו אלו הדינין וכן הוא אומר [3]כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו' ה' זו ברכת השם וכן הוא אומר [4]ונוקב שם ה' מות יומת אלהים זו עבודת כוכבים וכן הוא אומר [5]לא יהיה לך אלהים אחרים על האדם זו שפיכות דמים וכן הוא אומר [6]שופך דם האדם וגו' לאמר [ה]זו גילוי עריות וכן הוא אומר [7]לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר מכל [ו]עץ הגן ולא גזל אכל תאכל ולא אבר מן החי כי אתא רבי יצחק תני איפכא ויצו זו עבודת כוכבים אלהים זו דינין בשלמא אלהים זו דינין דכתיב [8]ונקרב בעל הבית אל האלהים אלא ויצו זו ע"ז מאי משמע [ז]רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר [9]סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם וגו' וחד אמר [10]עשוק אפרים רצוץ משפט כי הואיל הלך אחרי צו מאי בינייהו איכא בינייהו עכו"ם שעשה ע"ז ולא השתחוה לה למאן דאמר עשו משעת עשייה מיחייב למאן דאמר כי הואיל הלך עד דאזיל בתרה ופלח לה אמר רבא ומי איכא למאן דאמר עכו"ם שעשאה ע"ז ולא השתחוה לה חייב והתניא [ח]בעכו"ם דברים שבית דין של ישראל ממיתין עליהן בן נח מוזהר עליהן אין בית דין של ישראל ממיתין עליהן אין בן נח מוזהר עליהן למעוטי מאי לאו למעוטי עכו"ם שעשה ע"ז ולא השתחוה לה אמר רב פפא לא למעוטי גיפוף ונישוק דמאי אילימא כדרכה בר קטלא הוא אלא למעוטי שלא כדרכה דינין בני נח איפקוד והתניא עשר מצות נצטוו ישראל במרה שבע שקיבלו עליהן בני נח והוסיפו עליהן דינין ושבת וכיבוד אב ואם דינין דכתיב [11]שם שם לו חוק ומשפט שבת וכיבוד אב ואם דכתיב [12]כאשר צוך ה' אלהיך ואמר רב יהודה כאשר צוך במרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא נצרכה אלא לעדה ועדים והתראה אי הכי מאי והוסיפו עליהן דינין אלא אמר רבא לא נצרכה אלא לדיני קנסות אכתי והוסיפו בדינין מיבעי ליה אלא אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא [ט]להושיב בית דין בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר והא בני נח לא איפקוד והתניא כשם שנצטוו ישראל להושיב בתי דינין בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר כך נצטוו בני נח להושיב בתי דינין בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר אלא אמר רבא האי תנא תנא דבי מנשה הוא דמפיק ד"ך ועייל ס"ך דתנא דבי מנשה שבע מצות נצטוו בני נח ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים גזל ואבר מן החי סירוס וכלאים רבי יהודה אומר אדם הראשון לא נצטווה אלא על ע"ז בלבד שנאמר ויצו ה' אלהים על האדם רבי יהודה בן בתירה אומר אף על ברכת השם ויש אומרים אף על הדינים כמאן אזלא הא דאמר רב יהודה אמר רב אלהים אני לא תקללוני אלהים אני לא תמירוני אלהים אני יהא מוראי עליכם כמאן כיש אומרים תנא דבי מנשה אי דריש ויצו אפילו הנך נמי אי לא דריש ויצו הני מנא ליה לעולם לא דריש ויצו הני כל חדא וחדא באפי נפשיה כתיבא ע"ז וגילוי עריות

דכתיב

אף על הדם מן החי. כולהו יליף טעמייהו לקמן [נט. ואילך]: **בפרשת מכשף.** זו היא שמזכיר והולך לא ימצא בך ובגלל התועבות האלו וגו' ומדנענשו עליהם שמע מינה הוזהרו על כולם דלא ענש אלא אם כן הזהיר: **מותרין בני נח וכו'.** סיפא דמילתא דרבי אלעזר הוא וכוליה מפרש לקמן [ס.]: **מכל עץ הגן ולא גזל.** מדאיצטריך למישרי ליה ולהפקיר לו עצי הגן ש"מ שאינו מופקר לו נאסר לו: **אכול תאכל.** העומד לאכילה ולא תאכל אבר מן החי דבהמה בחייה אינה עומדת לאכילה אלא לגדל ולדות: **עשוק אפרים.** מיד שואליו ורצוץ משפט רצוץ ע"י שפטיו של הקב"ה: **כי הואיל הלך אחרי צו.** מפני שנתרצה ללכת אחרי צווי של נביאי הבעל: **למעוטי גיפוף ונישוק.** אבל עשה אתרבי מיהו אע"ג דבית דין של ישראל אין ממיתין: מגפף ומנשק אמרינן במתני' (דף ס:) דגבי ישראל אינו נהרג: **כדרכה.** שדרך עבודתה בכך ישראל נמי כל עבודה שדרך עבודתה בכך ישראל חייב עליה ואפילו הוא דרך בזיון כגון פוער לפעור וזורק אבן למרקולים כדאמר במתני' (שם) וילפינן מקראי וכ"ש כשהוא דרך כבוד דכולהו כדרכן נפקי (שם.) מאיכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם וגו'(שם): **כאשר צוך ה' אלהיך.** כתיב בדברות האחרונות גבי שבת וכבוד אב ואם והיכן צוך הא ליכא למימר דמשה הוה אמר להו בערבות מואב כאשר צוך בסיני (א) דמשה לאו מאליו היה שונה להם משנה תורה ומזהירם על מצותיה אלא כמו שקבלה הוא והיה חוזר ומגיד להם וכל מה שכתוב בדברות האחרונות היה כתוב בלוחות וכן שמע בסיני: **לעדה ועדים והתראה.** וכן נצטוו ישראל במרה להיות דנין בסנהדרין של כ"ג כדאמרי' (לעיל ב.) עדה שופטת ועדה מצלת דעכו"ם לא איפקוד בהכי כדילפינן לקמן (דף נז:) מקראי דבן נח נהרג בעד א' ובדיין א': **אי הכי מאי הוסיפו עליהן דינין.** אין אלו דינין אלא מלות דיינין: **דיני קנסות.** הוסיפו במרה דבני נח לא הוזהרו עליהן דכתיב ואלו וגמרי' לה מאשר ילוה דהתם לדקה ומשפט כתיב דהיינו דין ופשרה אבל קנסות לאו משפט נינהו דקנסינן ליה טפי מדיניה: **בדינין מבעי ליה.** דניהוי משמע שהוסיפו להם בהלכות דינין שנצטוו עליהם כבר אבל השתא דקתני הוסיפו עליהם דינין משמע כל הלכות דינין הוסיפו: **כל פלך.** מדינה: **ישראל נצטוו להושיב.** דיינין בכל עיר ועיר כדכתיב (דברים יז) תתן לך בכל שעריך: **כך נצטוו עכו"ם.** דהא משפט כתיב ביה והכא נמי כתיב (שם) ושפטו את העם משפט צדק: **האי תנא.** דברייי' דלעיל דקתני הוסיפו עליהם דינין דמשמע דבני נח לא נצטוו עליהם תנא דבי מנשה הוא: **ד"ך.** דינין וברכת השם: **ס"ך.** סירוס וכלאים: **שבע מצות וכו'.** לקמן מפרש דתנא דבי מנשה לא דריש ויצו והני כל חדא באנפי נפשיה כתיב בהו: **אדם הראשון לא נצטווה אלא על ע"ז בלבד שנאמר ויצו ה' אלהים.** את אלהותו צוה עליו על האדם שלא ימירהו באחר: **אף על ברכת השם.** דנפקא ליה נמי מאלהים אלהותו צוה עליו שלא יקללהו כדכתיב (שמות כב) אלהים לא תקלל: **אף הדינין.** מאלהים נמי נפקא יהא אלהותי עליך להיות מוראי עליך ולהיות מוראי בלבך ולא מורא בשר ודם להטות משפט כי המשפט לאלהים הוא כדמפרש רב ואזיל: **אלהים אני.** נאמר לאדה"ר: **אל תמירוני.** כדאמרינן לא יהיה לך אלהים אחרים על פני (שמות כ) זולתי: **לא תקללוני.** כדאמרי' אלהים לא תקלל (שם כב): **יהא מוראי עליכם.** כדאמרינן אלהים לשון שררה ורבנות כמו נתתיך אלהים לפרעה (שם ז) יהא מוראי עליך ולא מורא בשר ודם לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא (דברים א) דהיינו דינין: **כיש אומרים.** דמרבי לכולהו: **אפי' הנך נמי.** דינין וברכת השם:

ומשמת

לאמר הן ישלח. אע"ג דהאי קרא במחזיר גרושתו כתיב ובני נח לא הוזהרו בה מ"מ מייתי ראיה דגבי אישות כתיב לאמר: **אבל תאכל ולא אבר מן החי.** והא דאמרינן לקמן (דף נט:) דלא הותר לאדם הראשון בשר לאכילה היינו להמית ולאכול אבל מתה מאליה שריא ואתא לאפוקי אבר מן החי דאפי' נפל מאליו אסור: **עשר** מצות. תימה הא איכא גיד הנשה למ"ד (בחולין דף ק:) לבני יעקב נאסר ומילה שניתן לאברהם אבינו: **לא נצטווה אלא על ע"ז.** מה שנאסר לו בשר ועץ הדעת לא קחשיב לפי שלא היה נוהג לדורות ודוקא אדם הראשון קאמר אבל מודה רבי יהודה דבני נח נצטוו אחר המבול דהא אמר בפרק ג"ה (חולין דף ק:) לרבי יהודה גבי אבר מן החי דאתי איסור אבר מן החי וחייל אאיסור טומאה שכן איסורו נוהג בבני נח:

דכתיב

עין משפט נר מצוה

פד א מיי' פ"י מהלכות מלכים הלכה ו:
פה ב ג מיי' פ"ט שם הלכה ב:
פו ד מיי' פ"א מהלכות סנהדרין הל"א סמג עשין צז:
פז ה מיי' פ"ט מהלכות מלכים הל"ד:

תורה אור השלם

1. לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף: וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי וְדֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים: כִּי תוֹעֲבַת יְיָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה וּבִגְלַל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפָּנֶיךָ: דברים יח י-יב
2. וַיְצַו יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל: בראשית ב טז
3. כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יְיָ עַל אַבְרָהָם אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָיו: בראשית יח יט
4. וְנֹקֵב שֵׁם יְיָ מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת: ויקרא כד טז
5. לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי: שמות כ ג
6. שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם: בראשית ט ו
7. לֵאמֹר הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָלְכָה מֵאִתּוֹ וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר הֲיָשׁוּב אֵלֶיהָ עוֹד הֲלוֹא חָנוֹף תֶּחֱנַף הָאָרֶץ הַהִיא וְאַתְּ זָנִית רֵעִים רַבִּים וְשׁוֹב אֵלַי נְאֻם יְיָ: ירמיהו ג א
8. אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ: שמות כב ז
9. סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: שמות לב ח
10. עָשׁוּק אֶפְרַיִם רְצוּץ מִשְׁפָּט כִּי הוֹאִיל הָלַךְ אַחֲרֵי צָו: הושע ה יא
11. וַיִּצְעַק אֶל יְיָ וַיּוֹרֵהוּ יְיָ עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ: שמות טו כה
12. שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: דברים ה יא, טו

מוסף רש"י

בעכו"ם דברים שבית דין של ישראל כו'. הכי קאמר כאיסור עבודת כוכבים דברים שב"ד ישראל ממיתין עליהם כגון כל עבודות כדרכן של עבודת כוכבים כגון זיבוח וקיטור אפילו שלא כדרכה, כדלקמן כפרקין (לקמן ס:). כאשר צוך במרה. דכתיב (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט (שבת פז:).

מסורת הש"ס

א) [צ"ל גמליאל], ב) ב"מ צ:, ג) [לקמן נז:], ד) [עמ"ש תוס' מנחות לג. ד"ה רב חסדא], ה) [לקמן נז. ע"ש רש"י ד"ה בע"א דברים], ו) הוריות ח:, ז) שבת פז:, ח) [תוספתא דע"ז פ"ט], ט) [דברים יז],

גליון הש"ס

גמ' ויצו אלו הדינים. עי' תשובת רמ"א סימן י': שם עץ הגן ולא גזל. עי' ב"מ דף צ' ע"ב תוס' ד"ה מסיק:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כאשר צוך וכו' כאשר צוך בסיני. נ"ב ועתוס' דשבת דף פ"ז משני קושיית רש"י בתירוץ אחר:

רבינו חננאל

בני נח כו'. עד ר' יוסי אומר כל האמור בפרשת מכשף בן נח מוזהר עליו שנאמר לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמי' מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים. וכתוב ובגלל התועבות האלה ה' אלהיך מוריש אותם מפניך ואינו מענישם בתועבות הללו אלא שבודאי הזהירן בהן שאין הקב"ה מעניש אלא אם כן הזהיר ר' אליעזר אומר אף על הרכבת האילן והרכבת הבהמה נצטוו אבל מותרין ללבוש כלאים ולזרוע כלאים מנא הני מילי א"ר יוחנן דכתיב ויצו ה' אלהים על האדם. ויצו אלו הדינין ה' זו ברכת השם אלהים זו ע"ז. על האדם זו שפיכות דמים. מכל עץ הגן אכול תאכל ולא גזל תאכל ולא אבר מן החי. ר' יצחק תני איפכא ויצו זו ע"ז כו' וזה וזה מביא ראיה מקראי. ואקשינן דינין בני נח נצטוו עליהן והתניא עשר מצות נצטוו ישראל במרה. ז' שקבלו עליהן בני נח. הוסיפו עליהן דינין ושבת וכבוד אב ואם. דינין שנאמר שם שם לו חק ומשפט ושבת וכיבוד אב ואם דבתרוייהו כתיב כאשר צוך ה' אלהיך ואמר ר' יהודה כאשר צוך במרה ופריק ר"נ לעולם הדינין בני נח נצטוו עליהן ומה הוסיפו במרה שיהו דינין בעדה ע"פ שנים עדים והתראה. ודחינן אי הכי מאי והוסיפו עליהן דינין. ונדחה. וגם פירוק של רבא ושל רב אחא בר יעקב א).

א) עד כאן נכתב הדף ושאר הדף נשאר חלק ונפשו כתב "צריך הנה קונטרס שלם" אבל לא נמצא בכ"י וחסר לפנינו עד דף סט.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com